

'מעבר בין זרמים' - שינויים דרמטיים בחברה החרדית

מחקר כמותי ראשון מסוגו שערכו חוקרי המכון הישראלי לדמוקרטיה, ד"ר איתן רגב וגבריאל גורדון, בוחן, באמצעות מתודולוגיה חדשנית את קצב והיקף המעברים אל ומתוך החברה החרדית. בשונה ממחקרים קודמים על התופעה, ממצאי המחקר חושפים את מספרי המצטרפים והעוזבים את הקהילה החרדית. בנוסף, מתודולוגיה זו, תאפשר לעקוב אחר תנועות דמוגרפיות עתידיות ולאסוף מידע חברתי-כלכלי נוסף אודות עוזבי המגזר.

ממצאי המחקר מראים כי שיעור העוזבים את המגזר החרדי (בגילאי 20-64) עלה דרמטית בשנים האחרונות והוא עומד על כ-13.3% עד 14% מכל שנתון לידה חרדי, כלומר כ-3,000 אישה ואיש מדי שנה. הנתונים מצביעים על גידול מהיר באחוזי העזיבה את המגזר החרדי של כ-חצי נקודת אחוז בכל שנה. עוד עולה כי כיום קצב עזיבת המגזר החרדי גבוה פי עשרה מקצב ההצטרפות למגזר בקרב יהודים לא-חרדים. בקרב עוזבי המגזר הצעירים יש ייצוג גבוה לבני הזרם הספרדי ולילדיהם של מתחרדים ותיקים, בגילאי 35-50. לפחות 31% מילדיהם של המתחרדים/מצטרפים הוותיקים-עוזבים את המגזר לפני הגיעם לגיל 25. משקלול הנתונים עולה כי נכון להיום, בקבוצת הגיל 20-39 ישנם כ-35,000 אלף צעירים שעזבו את המגזר החרדי בשנים האחרונות. 'יוצאים לשינוי' מדגישה כי עשרות אלפי צעירות וצעירים אלה חווים על בשרם את השלכות החידלון והיעדר המדיניות בבואם לצבא, לאקדמיה או לשוק התעסוקה. שם 'מוענשים' שוב- הפעם בידי קובעי המדיניות, האוחזים בגישת 'נדאג לחרדים והיוצאים יסתדרו לבד'.

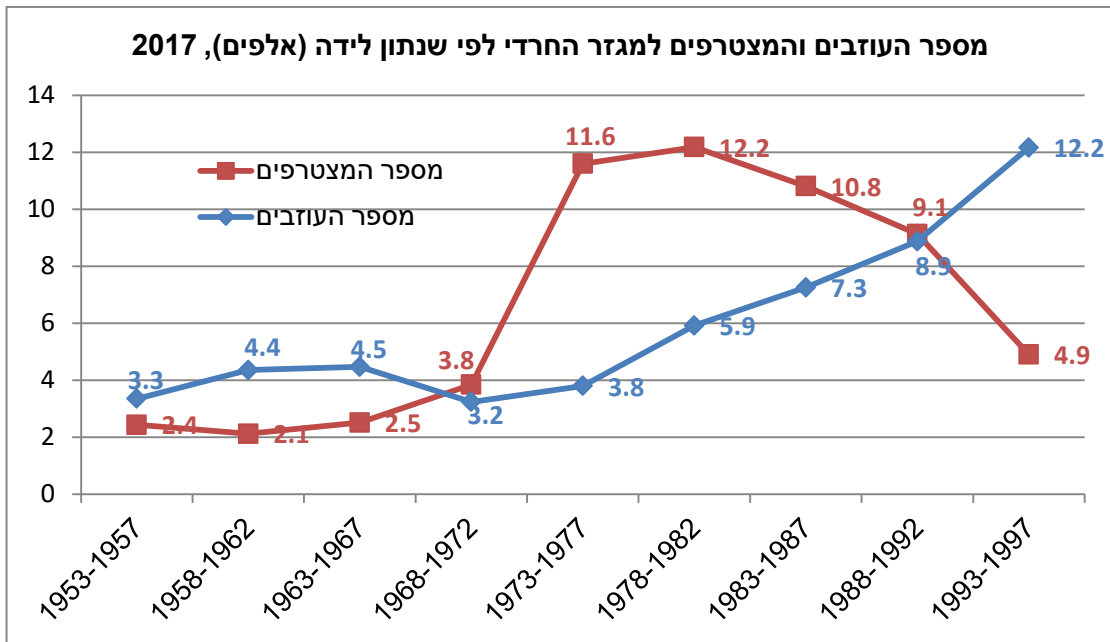
הנתונים מלמדים שמדובר רק בקצה הקרחון. כ-420 אלף איש ואישה צפויים לעזוב את המגזר החרדי בארבעת העשורים הקרובים. מהם כ-40,000 בעשור הקרוב וכ-55,000 נוספים בעשור שאחריו, כאשר באותה תקופה צפויים להצטרף למגזר החרדי כ-176,000 איש. ממצאי המחקר מעמתים אותנו כחברה עם ההשלכות החמורות של החידלון, אוזלת היד וההזנחה הממשלתית לאורך השנים כלפי עשרות אלפי הצעירים ומחייבים את המדינה לקחת אחריות ולפתח מענים מותאמים עבור האוכלוסייה. ההשלכות הקשות של מדיניות ההתעלמות חורגות מהפגיעה האישית של שלילת זכויות בצבא, באקדמיה ובתעסוקה והופכות לפגיעה בחברה ובמשק הישראלי.

משה שנפלד, יוצא בשאלה, ראש תחום מחקר ב'יוצאים לשינוי' שסייעו לחוקרים בפיתוח המתודולוגיה החדשנית: "מאז הקמתה חרטה 'יוצאים לשינוי' על דגלה את העשרת והנגשת המחקר האקדמי בנושא היציאה בשאלה מהחברה החרדית, והמחקר המתפרסם כעת מהווה אבן דרך במשימה זו. הנתונים החד משמעיים העולים ממנו, מלמדים שמדובר בקבוצת אוכלוסייה שאין להתעלם ממנה, העתידה לגדול משמעותית בשנים הבאות. המתודולוגיה עליה מסתמך המחקר מאפשרת זיהוי אמין וישיר של היציאה מהחברה החרדית ברזולוציה ורמת דיוק גבוהות, ועתידה להוות בסיס למחקרי המשך שיתמקדו במאפיינים של אותם יוצאים"

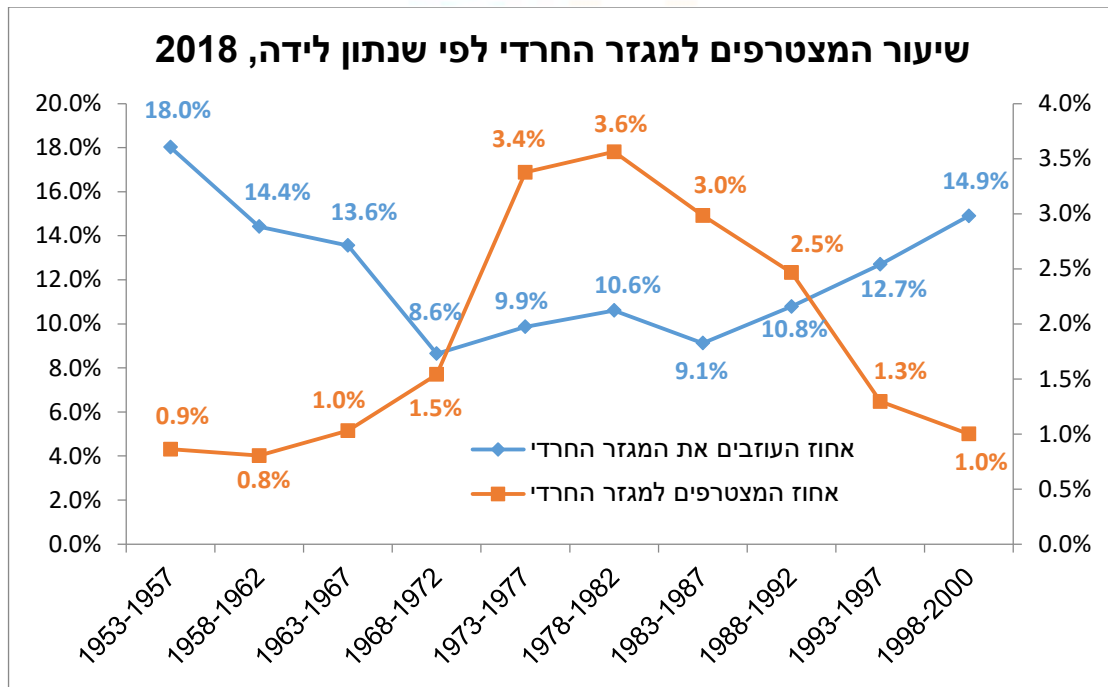
'מעבר בין זרמים' - ד"ר איתן רגב וגבריאל גורדון, המכון הישראלי לדמוקרטיה. ממצאים עיקריים אודות העוזבים והמצטרפים את המגזר החרדי

- שיעור העוזבים את המגזר החרדי (בגילאי 20-64) עומד על כ-13.3% - 14% מכל שנתון לידה חרדי, כלומר כ-3,000 עוזבות ועוזבים את המגזר החרדי מדי שנה.
- בשנים האחרונות קיים גידול מהיר באחוזי העזיבה את המגזר החרדי, כחצי נקודת אחוז בכל שנה.
- נכון להיום, בקבוצת הגיל 20-39 ישנם כ-35,000 אלף צעירים שעזבו את המגזר החרדי בשנים האחרונות.
- החל משנת 2015 מספר העוזבים את החברה החרדית בכל שנה גדול ממספר המצטרפים אליה, ובשנים האחרונות גדל היקף מספר העוזבים השנתי גדול ממספר המצטרפים אליה בשיא גלי החזרה בתשובה של שנות ה-70 וה-90.
- בעוד שבגילאי 25 ומעלה, מספרם המוחלט של המצטרפים למגזר עודנו גדול ממספר העוזבים - בקבוצות הגיל הצעירות יותר (גילאי 20-24) מספרם של עוזבי המגזר גדול משמעותית ממספר המצטרפים - ונראה כי מגמה זו מתחזקת. בפער גדול, של כ-7300 איש, לטובת העוזבים.
- בקבוצות הגיל הצעירות אחוז העזיבה במגזר כולו גובר, והוא גבוה יותר מ-פי עשרה מאחוז ההצטרפות בקרב ילידי 1993-2,000.
- כ-420,000 איש ואישה צפויים לעזוב את המגזר החרדי בארבעת העשורים הקרובים. מהם כ-40,000 בעשור הקרוב וכ-55,000 נוספים בעשור שאחריו. באותה תקופה (4 עשורים) צפויים להצטרף למגזר החרדי כ-176,000 איש.
- נכון להיום, שיעורי ההתחרדות בקרב הדתיים והחילוניים הם 4.9% ו-1.0% בהתאמה.
- למרות שבקרב נשים העזיבה מתרחשת מעט מאוחר יותר מהגברים, שיעור העוזבות את המגזר החרדי כמעט זהה לאחוז הגברים ברוב הזרמים ועומד על יותר מ-40%.
- שיעורי העזיבה משתנים בין הזרמים במגזר החרדי: בזרם החסידי - 5.4%, בקרב הזרם הספרדי - 26.4%, אצל החב"דניקים - 16.9% ו-8.6% אצל הליטאים.
- יוצאי הזרם הספרדי מהווים כמחצית מכלל עוזבי המגזר.

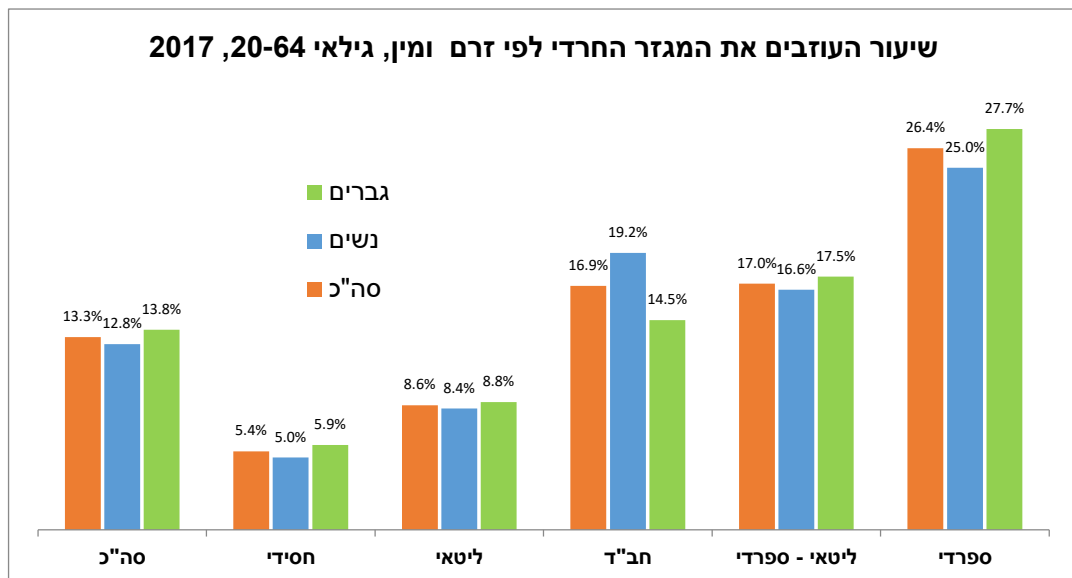
- חלק ניכר מעזיבת המגזר היא בקרב ילדי חוזרים בתשובה - לפחות 28% מעוזבי המגזר הם דור שני לחזרה בתשובה.
- כ-שני שלישי מעוזבי המגזר החרדי מגדירים עצמם כיום כדתיים.

מקור: איתן רגב וגבריאל גורדון, המכון הישראלי לדמוקרטיה

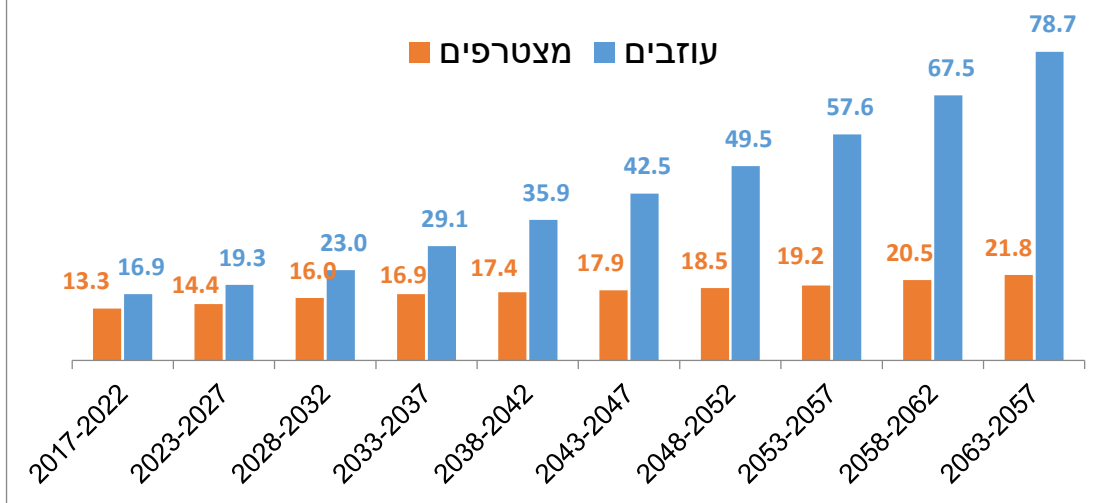

מקור: איתן רגב וגבריאל גורדון, המכון הישראלי לדמוקרטיה

מקור: איתן רגב וגבריאל גורדון, המכון הישראלי לדמוקרטיה

**תחזית למספר המצטרפים ומספר העוזבים את המגזר
החרדי בכל חומש, אלפים, 2017-2067**

מקור: איתן רגב וגבריאל גורדון, המכון הישראלי לדמוקרטיה